

ПРОБЛЕМА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО НАТО

Вступ. У статті розглядається одна із ключових проблем, що стоять перед Україною на шляху до вступу в НАТО, – наявність тимчасово окупованих територій. Актуальність теми обумовлена тим, що територіальні конфлікти є серйозним викликом для євроатлантичної інтеграції.

Методи дослідження ґрунтуються на застосуванні загальних принципів систематизації, аналізу та синтезу, що сприяє забезпеченню об'єктивності та цілісності наукового пошуку. Зокрема, порівняльно-історичний метод дозволив проаналізувати прецеденти вступу країн до НАТО за наявності територіальних суперечок. Системний і аналітичний методи забезпечили комплексний підхід до вивчення взаємозв'язку між безпековими умовами, політичними рішеннями та міжнародною практикою Альянсу. Нормативно-правовий метод дав змогу дослідити правову базу Північноатлантичного договору, а також офіційні документи й заяви щодо вступу України до НАТО.

Результати. Дослідження показало, що Альянс у минулому допускав членство країн із територіальними суперечками (напр., ФРН, Естонія, Хорватія), що дає підстави для формування нових підходів до вступу України. Обґрунтовано два основні сценарії: так звану "західнонімецьку модель", за якою членство держави в НАТО охоплює лише неокуповані території, а також процедуру внесення змін до статті 6 Північноатлантичного договору. Кожен із них має як потенційні вигоди, так і значні ризики для суверенітету, національної безпеки та єдності українського суспільства.

Висновки. Україна має продовжувати активну інтеграцію з НАТО, водночас наполягаючи на визнанні всієї своєї території в межах міжнародно визнаних кордонів. Ухвалення тимчасових рішень не має суперечити довгостроковій меті – повній деокупації території Української держави. Вступ до Альянсу є не лише елементом оборонної стратегії, але й засобом гарантування стабільності в Європі.

Ключові слова: НАТО, окуповані території, територіальні конфлікти, національна безпека, Україна, РФ.

Вступ

Питання вступу України до Північноатлантичного альянсу набуло особливої актуальності в умовах повномасштабної агресії Російської Федерації. Україна розглядає членство в НАТО як стратегічну мету, що має забезпечити національну безпеку, суверенітет і територіальну цілісність держави. Водночас ключовим викликом у цьому процесі залишається наявність тимчасово окупованих територій. Російська окупація не лише ускладнює юридичне визнання кордонів, але й створює ризики для колективної безпеки Альянсу. Незважаючи на прагнення країн Заходу не загострювати відносини з Росією, в історії НАТО вже є приклади прийняття країн із невирішеними територіальними конфліктами. У цьому контексті Україна має право на індивідуальний підхід, який відповідатиме унікальності її ситуації та викликам сучасної геополітики.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні впливу проблеми тимчасово окупованих територій на процес вступу України до НАТО, виробленні можливих сценаріїв членства в умовах часткової втрати контролю над власними землями, а також визначення переваг і ризиків, пов'язаних з кожним із варіантів. Особлива увага приділяється аналізу міжнародних прецедентів та нормативно-правових положень Альянсу.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Проблематика євроатлантичної інтеграції України в умовах воєнного конфлікту активно висвітлюється у сучасній науковій та публіцистичній літературі. Окрему увагу дослідники приділяють територіальним суперечкам як чиннику, що впливає на рішення НАТО щодо розширення. У документі "Дослідження з питань розширення

НАТО" (НАТО, 2008) зазначено, що держави з невирішеними територіальними конфліктами мають залагоджувати їх мирним шляхом, проте такі конфлікти розглядаються як "один із чинників", що перешкоджає майбутньому членству.

Приміром, Т. Гартон Еш у своїй статті для European Council on Foreign Relations обґрунтовує можливість застосування для України "західнонімецької моделі", що була використана під час прийняття ФРН до Альянсу в 1955 р. (Garton Ash, 2024). Подібні аргументи наводить і Л. Коффі, який указує на правові та процедурні шляхи адаптації Північноатлантичного договору з метою обмеженого членства без поширення статті 5 на окуповані території (Coffey, 2025).

Вітчизняний експерт І. Січень наголошує на політичних і суспільних ризиках подібних сценаріїв, включно з моральною дилемою часткового визнання нових де-факто кордонів (Січень, 2024). Інший український дослідник А. Курносів наводить аргументи на користь членства України в НАТО в умовах війни, що триває. Автор підкреслює, що попри існування ризиків, як-от імовірність подальшої ескалації з боку Росії, переваги інтеграції до Альянсу, включно з посиленням безпеки, підвищенням міжнародного статусу України та стабілізацією внутрішньополітичної ситуації, – значно переважають (Курносів, 2025).

Методи дослідження ґрунтуються на застосуванні загальних принципів систематизації, аналізу та синтезу, що сприяє забезпеченню об'єктивності та цілісності наукового пошуку. Зокрема, порівняльно-історичний метод дозволив проаналізувати прецеденти вступу країн до НАТО за наявності територіальних суперечок. Сис-

темний і аналітичний методи забезпечили комплексний підхід до вивчення взаємозв'язку між безпековими умовами, політичними рішеннями та міжнародною практикою Альянсу. Нормативно-правовий метод дав змогу дослідити правову базу Північноатлантичного договору, а також офіційні документи й заяви стосовно вступу України до НАТО.

Результати

Вступ України до НАТО є стратегічною метою, яка відповідає як національним інтересам, так і глобальній безпеці. Однак на шляху до досягнення цієї мети країна стикається з численними викликами, серед яких ключовим є питання тимчасово окупованих територій (ТОТ) – Криму та окремих районів Донбасу. Російська агресія створила не лише військову та політичну загрозу, але й серйозні правові та дипломатичні перешкоди для інтеграції України до системи колективної оборони НАТО.

Альянс прагне уникати прийняття нових членів із невирішеними територіальними конфліктами, щоб не створювати ризику ескалації. Водночас історія розширення НАТО демонструє, що територіальні суперечки не завжди є непереборною перешкодою. У сучасному геополітичному контексті проблема окупованих територій України вимагає гнучких підходів, які враховують як прецеденти інших держав, так і унікальність ситуації.

Україна наполягає на запрошенні до вступу в НАТО ще до завершення війни, що, за словами президента Володимира Зеленського, засвідчить повну підтримку Заходом територіальної цілісності нашої держави у міжнародно визнаних кордонах (Укрінформ, 2024).

Членство України в НАТО має низку ключових переваг, а саме:

- стримування російської агресії, що закладе основу для миру у Східній Європі;
- розподіл тягаря оборони між країнами-членами Альянсу;
- прискорення внутрішніх реформ у сфері безпеки, управління та боротьби з корупцією.

Наразі існують різні сценарії вступу України до Альянсу, і всі вони мають як переваги, так і недоліки. Розглянемо ключові з них.

У контексті дискусій щодо можливого вступу України до НАТО навіть в умовах часткової окупації її територій, дедалі частіше порушується питання про історичні прецеденти. Один із них – приклад Федеративної Республіки Німеччина, яку було прийнято до Альянсу без деокупації всієї її території, так звана "західнонімецька модель". Після початку холодної війни між СРСР і Заходом наприкінці 1940-х років та з метою захисту Західної Європи від можливої агресії Радянського Союзу виникла гостра потреба у зміцненні Альянсу. У 1954 р. уряд Західної Німеччини ухвалив закон про "тимчасові кордони, які країна змушена терпіти впродовж невизначеного часу, але не остаточно визнавати". А в дипломатичній угоді про вступ до Альянсу Західна Німеччина вказала про можливість зміни тимчасових кордонів (Forbes Україна, 2024). Саме тому 1955 р. Федеративна Республіка Німеччина (ФРН або Західна Німеччина) була прийнята до НАТО, незважаючи на те, що східні території довоєнної Німеччини залишалися під контролем СРСР і стали кордонами Німецької Демократичної Республіки (НДР). Тому керівництво Альянсу ухвалило рішення поширити статтю 5 Північноатлантичного договору про колективну оборону тільки на територію ФРН (Січень, 2024).

Отже, для вступу країни в НАТО мають бути чітко визначені кордони, які, у разі нападу, підпадатимуть під захист союзників відповідно до V-тої статті Вашингтонського договору 1949 р. Для України це б означало:

- визначення тимчасових кордонів, які підпадають під дію 5-тої статті;
- ухвалення рішення про обмеження розташування військової інфраструктури НАТО на своїй території (військових баз чи ядерної зброї) з обов'язковим застереженням, що ці обмеження діятимуть виключно за умови, що на Україну в тимчасово окреслених кордонах не напали чи не збираються нападати;
- згода на незастосування військової сили за межами своїх кордонів, окрім як задля потреби самозахисту (Forbes Україна, 2024).

Можливими перевагами такого сценарію можуть стати отримання Україною гарантій безпеки та сприяння економічному розвитку на неокупованих Росією територіях.

Утім, подібний сценарій має такі ризики як:

- сприйняття Росією ухвалення тимчасових кордонів України як вияв її слабкості;
- негативна реакція українського суспільства на відмову від силового сценарію, особливо в умовах тривалої агресії;
- втрата Україною можливості реінтеграції своїх територій, принаймні в доступній для аналізу перспективі, оскільки повернути їх політично Україна, імовірно, зможе тільки в разі критичного загострення внутрішніх проблем у Російській Федерації або її розпаду, що наразі вважається малоімовірним;
- разом з окупованими територіями Україна втрачає населення, що залишається під окупацією, що надало б додаткові підстави для насильницької русифікації та асиміляції українських громадян;
- правові аспекти втрати виходу до Азовського моря з його портовою інфраструктурою, права власності на вугільні, нафтові та газові родовища Донбасу й Чорноморсько-Азовського регіону, великі промислові підприємства на Сході та Півдні України стали б суттєвою проблемою для країни.

За такого сценарію, територіальні та інші втрати України можуть призвести до ослаблення її позицій у Чорноморсько-Азовському регіоні на користь Росії. РФ матиме змогу отримати повний контроль над Азовським і частиною Чорного моря (між Кримом і лівобережною частиною Херсонської області), а її військова інфраструктура наблизиться до ключових адміністративних центрів України в Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій і Миколаївській областях (Січень, 2024).

Зазначимо і про відмінності між теперішнім станом України і Німеччиною після Другої світової війни. Німеччина була розділена, тому що вона почала війну. Україна буде розділена, тому що війну розпочала Росія. Головні військові злочинці Німеччини постали перед судом у Нюрнберзі. Путін і його поплічники навряд чи постануть перед судом найближчим часом (Garton Ash, 2024).

Тобто, історична і моральна складові суттєво відрізняються. Ба більше, Німеччину було поділено за чіткими лініями, узгодженими союзниками-переможцями у Другій світовій війні. Англо-американські війська фактично відійшли до цих ліній з території, яку вони спочатку окупували в 1945 р. В Україні немає узгоджених ліній.

Варто звернути увагу й на той факт, що Східна Німеччина, попри те, що була радянізована, усе ще залишалася окремою державою. Окуповані Росією

частини України, навпаки, жорстко русифікуються, а Путін претендує на них як на нові провінції Російської Федерації. Імовірність того, що майбутній російський лідер поверне ці території Україні шляхом мирних переговорів, як Михайло Горбачов повернув Східну Німеччину до складу Західної, не є високою. Це болісно для всіх українців і жахливо для тих, хто досі живе на окупованих територіях (Garton Ash, 2024). Західні політики не говорили б так легко про необхідність "територіального компромісу", якби йшлося про передачу частини території їхньої країни.

Крім того, у плани ФРН ніколи не входило збройне звільнення східних територій. Тож, урахувавши вищевикладене, реалізація "західнонімецької моделі" має суттєві недоліки для України.

Інший сценарій можливого членства України в НАТО за умови відсутності територіальної цілісності держави передбачатиме, що гарантії безпеки поширюватимуться лише на території, що не перебувають під російським контролем. Це узгоджується з попередніми практиками НАТО щодо регіонів поза зоною дії статті 5, як-от острови Франції або британські Фолкленди (Coffey, 2025).

Далі, уся міжнародно визнана територія України – включно з тимчасово окупованими Росією регіонами – буде запрошена до вступу в НАТО, але гарантії безпеки за статтю 5 отримають лише ті райони, які не перебувають під російською окупацією. Стаття 6 Північно-атлантичного договору 1949 р. визначає зону відповідальності НАТО як "Північноатлантичний регіон на північ від тропіка Рака", і, як наслідок, такі території США, як Гуам і Гаваї, Фолклендські острови Великої Британії та острів Реюньйон у Франції не підпадають під дію статті 5 (NATO, 2023). Таким чином, Україна буде не першим членом Альянсу, на частину території якого не поширюється положення про колективну оборону (Coffey, 2025).

Потім Альянс повинен буде внести зміни до статті 6, щоб виключити регіони України, які перебувають під контролем Росії. Цю поправку можна було б внести під час процесу підписання протоколу про приєднання, який проходить кожен член Альянсу перед тим, як прийняти нову країну. І для цього також є прецеденти. Стаття 6 була змінена перед вступом Греції та Туреччини в 1951 р. (NATO, 2009), а в 1963 р., після здобуття Алжиром незалежності, Північноатлантична рада визнала (NATO, 2001), що стаття 6 більше не застосовується до алжирських департаментів Франції (Coffey, 2025).

У документі, який має назву "Дослідження з питань розширення НАТО", опублікованого Альянсом у 1995 р., зазначається: "Держави, які мають етнічні суперечки або зовнішні територіальні суперечки ... повинні врегулювати ці суперечки мирними засобами відповідно до принципів ОБСЄ. Вирішення таких суперечок буде фактором при визначенні того, чи запрошувати державу приєднатися до альянсу" (NATO, 2008).

Також у цьому документі чітко вказано, що вирішення таких суперечок буде "a factor", а не "the factor" у визначенні того, чи буде надано запрошення, і є прецеденти вступу до НАТО країн, які мають прикордонні суперечки. Наприклад, Естонія, яка приєдналася до Альянсу в 2004 р., досі не має юридично узгодженого кордону з Росією (Bickl, 2021), а Хорватія, яка приєдналася в 2009 р., має невирішені прикордонні суперечки із Сербією (Raš, & Tarnogórski, 2020).

Сценарій, за якого Україна стає членом НАТО без окупованих територій, має свої ризики. Як зазначає

керівник безпекових програм Центру глобалістики "Стратегія XXI" Павло Лакійчук, "загалом цілком прийнятно прийняти Україну до НАТО до того, як вона звільнить окуповані території. Але подається це так, що Київ має зараз припинити вогонь, відмовитися від звільнення своїх територій військовим шляхом, після чого НАТО лише запустить процедуру вступу" (Гудкова, 2024).

Додатковими перешкодами на шляху членства України в НАТО є невизначений часовий проміжок перехідного періоду та небажання інших країн бачити нас частиною Альянсу, приміром Словаччини та Угорщини.

Серед причин, через які Україні було відмовлено у членстві в минулому, були недостатня прозорість оборонних закупівель і нібито високий рівень корупції в країні, на що раніше натякала адміністрація Байдена. Як зазначав американський аналітик Марк Веббер, до НАТО вже приєдналися країни з "поганою репутацією, коли йдеться про корупцію". Ідеться, насамперед, про Албанію, Болгарію і Румунію, які приєдналися до НАТО та Європейського Союзу в умовах, коли їхня "політична, економічна система і навіть управління оборонними закупівлями мали корупційні складові. Це, імовірно, привід, який використовується (проти України)" (Hodunova, 2025). Утім, на думку політолога А. Курносова, найбільш значною перешкодою для вступу України до НАТО є "геостратегічна проблема і страх антагонізму з Росією" (Курносов, 2025).

Такої думки дотримується і Стефан Вольфф, професор міжнародної безпеки Бірмінгемського університету: "Росія, можливо, відчуває більшу загрозу від членства України в НАТО, тому що Путін явно не може змиритися з тим, що Україна "відвертається" від Росії, і тому що Україна, на відміну від Фінляндії чи Швеції, є невід'ємною частиною путінського бачення російської сфери впливу" (Hodunova, 2025).

Водночас Вольфф зауважує, що вступ до НАТО може не відповідати очікуванням Києва щодо гарантій безпеки. Адже ключове питання полягає в тому, чи має стаття 5 НАТО стримуючий ефект у разі президентства Трампа. Якщо відповідь негативна, вступ України до Альянсу не гарантує їй очікуваної безпеки (Hodunova, 2025).

Окрім того, у публічному обговоренні часто помилково формується уявлення, що вступ України до НАТО автоматично означатиме загрозу війни між Росією та всім Альянсом або принаймні його східним крилом. Це сприймається як серйозний ризик і часто використовується як аргумент на користь обережності та скептицизму стосовно такого сценарію.

Марк Будзіш, польський аналітик, однак, акцентує увагу на ще важливішому аспекті – не стільки на потенційній загрозі війни після вступу України, скільки на особливостях самої архітектури НАТО. Хоча принцип колективної оборони часто подається як "один за всіх і всі за одного", насправді саме таким не є, а суть статті 5 НАТО та загалом американської союзницької системи базується насамперед на довірі до надійності системи стримування, яка має значний психологічний вимір.

Із цієї перспективи, зазначає польський експерт, вступ України до НАТО є вигіднішим і менш ризикованим для Заходу варіантом. Це вимагало б менше ресурсів, ніж створення альтернативної регіональної системи безпеки або розвиток потужної національної оборони, адже ефект стримування був би набагато переконалівішим саме в рамках Альянсу (Курносов, 2025).

Наразі метою України є критичне виснаження ресурсів Росії, що допоможе забезпечити умови як для завершення війни відповідно до національних інтересів, так і для інтеграції нашої держави до НАТО. У цьому контексті українські сили продовжують стримувати російську армію на передовій і завдавати ударів по її військовому потенціалу.

Набуття Україною членства в НАТО під час активної фази війни – безпрецедентний сценарій для Альянсу, адже за понад 75 років існування НАТО жодна держава не ставала його членом у стані відкритого збройного конфлікту. Проте сучасні геополітичні реалії змушують переосмислити традиційні підходи до розширення Альянсу.

Україна вже виконує роль фактичного східного щита НАТО, стримуючи одну з найбільших загроз європейській безпеці – Росію. Київ продемонстрував не лише стійкість, але й здатність до швидкої військової адаптації, упровадження стандартів НАТО та ефективної взаємодії з країнами-членами.

Інтеграція України дозволить країнам Європи зменшити власні витрати на безпеку у довгостроковій перспективі. Замість постійної підтримки української армії як партнера поза НАТО, ресурси будуть спрямовані на спільне планування, навчання, модернізацію та розбудову інфраструктури у рамках загальної системи безпеки.

Також важливо, що членство України в НАТО сприятиме стабільності в регіоні Чорного моря, який є стратегічно важливим для енергетичної, торговельної та військової безпеки Європи. Контроль над цією зоною дозволить краще протидіяти незаконній військовій присутності Росії в Криму та гарантувати свободу судноплавства.

Незважаючи на поширене уявлення, тимчасово окуповані території не повинні розглядатися як беззаперечна перешкода на шляху до членства України в НАТО. Практика Альянсу свідчить про гнучкий підхід до держав, які мають територіальні спори або обмежений суверенітет над частиною своєї території. Україна, зберігаючи курс на відновлення територіальної цілісності, може запропонувати тимчасову модель членства, за якої гарантії колективної оборони діятимуть лише в межах підконтрольних уряду територій.

Такий підхід не суперечитиме принципам міжнародного права, оскільки не передбачає визнання втрати суверенітету над окупованими регіонами. Навпаки, членство України в НАТО за умов часткової окупації може стати додатковим чинником тиску на Російську Федерацію та підкріпленням політики невизнання анексії.

Приєднання України до НАТО, навіть в умовах часткової окупації, є не лише можливим, але й доцільним з огляду на безпекові інтереси як України, так і всього євроатлантичного простору.

Отже, попри те, що вступ України до НАТО під час війни є безпрецедентним, це не робить його неможливим. Навпаки, такий крок може стати свідченням еволюції Альянсу в нову епоху, де безпека вимірюється не лише формальними нормами, а й готовністю відповідати на виклики реального часу.

Дискусія і висновки

Таким чином, гарантування безпеки України через членство в НАТО є необхідною умовою для стабільності в Європі. Водночас тимчасово окуповані території залишаються головною перешкодою на цьому шляху. Історичні приклади приєднання країн із територіальними суперечками свідчать про гнучкість НАТО, проте кожен випадок потребує окремого підходу.

Україна має право претендувати на повноцінне членство, зберігаючи стратегічну мету відновлення територіальної цілісності. Запропоновані моделі не повинні підірвати принцип непорушності кордонів. Саме тому питання вступу має вирішуватись із врахуванням не лише політичних вигод, але й довгострокових інтересів національної та регіональної безпеки.

Внесок авторів: Микола Дорошко – методологія, валідація даних, написання (перегляд і редагування); Ірина Чебан – концептуалізація, написання (оригінальна чернетка).

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Гудкова, С. (2024). *Новий Будапештський меморандум, або Чому розмови про вступ України до НАТО без окупованих територій – лише балаки. Заборона*. <https://zaborona.com/novyj-budapeshtskyj-memorandum-abo-chomu-rozmovy-pro-vstup-ukrayiny-do-nato-bez-okupovanyh-terytorij-lyshe-balachky>
- Курносів, А. (2025). *Чому членство України в НАТО є найкращим рішенням для Альянсу: аргументи*. Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/amp/chlenstvo-ukrayiny-v-nato-koryst-arhumenty/33452512.html>
- Курносів, А. (2024). *Замкнуте коло НАТО: як хибні висновки затягують війну*. Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/pershafaza-viyny-rosiyi-iz-zakhodom-oznaky-rol-ukrayiny/33013452.html>
- Січень, І. (2024). *Членство в НАТО в обмін на територію: наслідки для України*. Борисфен Інтел. <https://bintel.org.ua/analytics/chlenstvo-v-nato-v-obmin-na-terytorii-naslidky-dlia-ukrainy/>
- Міст до НАТО. *Як прийняти Україну в Альянс та не розв'язати Третю світову? Приклади Норвегії та Західної Німеччини*. Forbes Україна. <https://forbes.ua/svit/yak-priynaty-ukrainu-v-nato-i-ne-rozvyazati-tretyu-svitovu-08072024-22259>
- Укрінформ. (2024). *Запрошення в НАТО має бути надане всій території України – Зеленський*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3936984-zaprosenna-v-nato-mae-buti-nadane-vsij-teritorii-ukraini-zelenskij.html>
- Bandow, D. (2025). *Ukraine is never joining NATO*. Cato Institute. <https://www.cato.org/commentary/ukraine-never-joining-nato>
- Barker, K. (2025). *Why Ukraine fell down the agenda at the NATO summit*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2025/06/26/world/europe/russia-ukraine-nato-summit-trump-zelensky.html>
- Bertrand, N., Sebastian, C., & Britzky, H. (2025). *Hegseth rules out NATO membership for Ukraine and says Europe must be responsible for country's security*. CNN. <https://amp.cnn.com/cnn/2025/02/12/politics/hegseth-ukraine-rules-out-nato-membership>
- Bickl, T. (2021). *Prospects for judicial settlement of the Danube border dispute between Croatia and Serbia*. *Opinio Juris*. <https://opiniojuris.org/2021/11/26/prospects-for-judicial-settlement-of-the-danube-border-dispute-between-croatia-and-serbia/>
- Coffey, L. (2025). *Ukraine can join NATO – if allies are willing to be bold*. Politico. <https://www.politico.eu/article/ukraine-nato-allies-georgia-russia-donald-trump-war-british-french>
- Detsch, J., & Körömi, C. (2025). *NATO chief says Ukraine's path to alliance is 'irreversible'*. Politico. <https://www.politico.eu/article/nato-chief-ukraine-alliance-irreversible-donald-trump-us-mark-rutte-eu-canada-russia-defense/>
- Fix, L., & Lissner, R. (2025). *Weathering the storm: The Hague summit and the future of NATO*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/article/weathering-storm-hague-summit-and-future-nato>
- Garton Ash, T. (2024). *Only NATO can secure a "West German" future for Ukraine*. *European Council on Foreign Relations*. <https://ecfr.eu/article/only-nato-can-secure-a-west-german-future-for-ukraine/>
- Hodunova, K. (2025). *Why doesn't NATO open its doors to Ukraine?* <https://kyivindependent.com/why-is-ukraine-not-accepted-into-nato/>
- Mpoke Bigg, M., Chutel, L., & Troianovski, A. (2025). *Why isn't Ukraine in NATO?* The New York Times. <https://www.nytimes.com/article/nato-ukraine-sweden.html>
- NATO. (2009). *Protocol to the North Atlantic Treaty on the accession of Greece and Turkey*. https://www.nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17245.htm
- NATO. (2023). *The North Atlantic Treaty*. https://www.nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17120.htm
- NATO Update. (2001). 1963. <https://www.nato.int/docu/update/60-69/1963e.htm>
- North Atlantic Treaty Organization*. (2008). Study on NATO enlargement. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24733.htm
- Raś, K., & Tarnogórski, R. (2020). *The Estonia-Russia border dispute*. PISM. <https://pism.pl/upload/images/artykuly/7e80d329-4da5-4210-b32d-0227d21b7922/1581598812498.pdf>
- Rumer, E. (2025). *Neutrality: An alternative to Ukraine's membership in NATO*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/article/neutralty-alternative-ukraines-membership-nato>

References

- A bridge to NATO. How to admit Ukraine to the Alliance without starting World War III? The examples of Norway and West Germany *Forbes Ukraine* [in Ukrainian]. <https://forbes.ua/svit/yak-priyniyati-ukrainu-v-nato-i-ne-rozvyazati-tretyu-svitovu-08072024-22259>
- Bandow, D. (2025). *Ukraine is never joining NATO*. *Cato Institute*. <https://www.cato.org/commentary/ukraine-never-joining-nato>
- Barker, K. (2025). *Why Ukraine fell down the agenda at the NATO summit*. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2025/06/26/world/europe/russia-ukraine-nato-summit-trump-zelensky.html>
- Bertrand, N., Sebastian, C., & Britzky H. (2025). *Hegseth rules out NATO membership for Ukraine and says Europe must be responsible for country's security*. *CNN*. <https://amp.cnn.com/cnn/2025/02/12/politics/hegseth-ukraine-rules-out-nato-membership>
- Bickl, T. (2021). *Prospects for judicial settlement of the Danube border dispute between Croatia and Serbia*. *Opinio Juris*. <https://opiniojuris.org/2021/11/26/prospects-for-judicial-settlement-of-the-danube-border-dispute-between-croatia-and-serbia/>
- Coffey, L. (2025). *Ukraine can join NATO – if allies are willing to be bold*. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/ukraine-nato-allies-georgia-russia-donald-trump-war-british-french>
- Detsch, J., & Körömi, C. (2025). *NATO chief says Ukraine's path to alliance is 'irreversible'*. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/nato-chief-ukraine-alliance-irreversible-donald-trump-us-mark-rutte-eu-canada-russia-defense/>
- Fix, L., & Lissner, R. (2025). *Weathering the storm: The Hague summit and the future of NATO*. *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/article/weathering-storm-hague-summit-and-future-nato>
- Garton Ash, T. (2024). *Only NATO can secure a "West German" future for Ukraine*. *European Council on Foreign Relations*. <https://ecfr.eu/article/only-nato-can-secure-a-west-german-future-for-ukraine/>
- Hodunova, K. (2025). *Why doesn't NATO open its doors to Ukraine?* <https://kyivindependent.com/why-is-ukraine-not-accepted-into-nato/>
- Hudkova, S. (2024). *The new Budapest Memorandum, or why talks about Ukraine joining NATO without the occupied territories are just empty words* [in Ukrainian]. [https://zaborona.com/novyj-budapeshtskij-memorandum-](https://zaborona.com/novyj-budapeshtskij-memorandum-abo-chomu-rozmovy-pro-vstup-ukrayiny-do-nato-bez-okupovanyh-terytorij-lyshe-balachky)

- [abochomu-rozmovy-pro-vstup-ukrayiny-do-nato-bez-okupovanyh-terytorij-lyshe-balachky](https://zaborona.com/novyj-budapeshtskij-memorandum-abo-chomu-rozmovy-pro-vstup-ukrayiny-do-nato-bez-okupovanyh-terytorij-lyshe-balachky)
- Kurnosov, A. (2025). *Why Ukraine's NATO membership is the best solution for the Alliance: arguments*. *Radio Svoboda* [in Ukrainian]. <https://www.radiosvoboda.org/amp/chlenstvo-ukrayiny-v-nato-koryst-arhumenty/33452512.html>
- Kurnosov, A. (2024). *NATO's Vicious Circle: How False Conclusions Protract War*. *Radio Svoboda* [in Ukrainian]. <https://www.radiosvoboda.org/a/persha-faza-viyny-rosiyi-iz-zakhodom-oznaky-rol-ukrayiny/33013452.html>
- Mpoke Bigg, M., Chutel, L., & Troianovski, A. (2025). *Why isn't Ukraine in NATO?* *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/article/nato-ukraine-sweden.html>
- NATO. (2001). *1963. NATO Update*. <https://www.nato.int/docu/update/60-69/1963e.htm>
- NATO. (2009). *Protocol to the North Atlantic Treaty on the accession of Greece and Turkey*. https://www.nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17245.htm
- NATO. (2023). *The North Atlantic Treaty*. https://www.nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17120.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2008). *Study on NATO enlargement*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24733.htm
- Raś, K., & Tarnogórski, R. (2020). *The Estonia – Russia border dispute*. *PISM – The Polish Institute of International Affairs*. <https://pism.pl/upload/images/artykuly/7e80d329-4da5-4210-b32d-0227d21b7922/1581598812498.pdf>
- Rumer, E. (2025). *Neutrality: An alternative to Ukraine's membership in NATO*. *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/article/neutrality-alternative-ukraines-membership-nato>
- Sichen, I. (2024). *NATO membership in exchange for territories: Implications for Ukraine* [in Ukrainian]. *Borysfen Intel*. <https://bintel.org.ua/analytics/chlenstvo-v-nato-v-obmin-na-terytorii-naslidky-dlia-ukrainy/>
- The invitation to NATO must be extended to the entire territory of Ukraine – Zelenskyy*. *Ukrinform* [in Ukrainian]. <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3936984-zaprosenna-v-nato-mae-but-i-nadane-vsij-terytorii-ukraini-zelenskij.html>

Отримано редакцією журналу / Received: 02.07.25
Прорецензовано / Revised: 10.08.25
Схвалено до друку / Accepted: 23.12.25

Mykola DOROSHKO, DSc (History), Prof.
ORCID ID: 0000-0003-0173-9416
e-mail: doroshko7@ukr.net
Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, Ukraine

Iryna CHEBAN, Master's Student
e-mail: iracheban1.4.9@gmail.com
Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, Ukraine

THE PROBLEM OF TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES ON UKRAINE'S PATH TO NATO

Background. This article examines one of the key challenges Ukraine faces on its path toward NATO membership: the existence of temporarily occupied territories. The relevance of the topic stems from the fact that territorial conflicts present a serious obstacle to Euro-Atlantic integration. The aim of the study is to analyze the legal, political, and security aspects of Ukraine's accession to the Alliance under the condition of partial occupation of its territory, to explore relevant historical precedents, and to propose possible scenarios for further developments.

Methods. The research employs comparative-historical, analytical, and normative legal methods. It analyzes official NATO documents, international legal frameworks, the positions of political leaders and experts, as well as precedents of other countries joining the Alliance with unresolved territorial disputes.

Results. The study shows that the Alliance has previously admitted countries with territorial disputes (e.g., West Germany, Estonia, Croatia), which provides grounds for developing new approaches to Ukraine's accession. Two primary scenarios are justified: the "West German model," under which membership would apply only to non-occupied territories, and the option of amending Article 6 of the North Atlantic Treaty. Each scenario carries both potential benefits and significant risks for sovereignty, national security, and the unity of Ukrainian society.

Conclusions. Ukraine should continue its active integration with NATO while insisting on the recognition of its entire territory within internationally recognized borders. Temporary solutions must not contradict the long-term goal of full de-occupation. Accession to the Alliance is not only an element of defense strategy but also a means of ensuring stability in Europe.

Keywords: NATO, occupied territories, territorial conflicts, national security, Ukraine, Russian Federation.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.